

Tilka Jamnik

KATERE MLADINSKE KNJIGE S TEMO REVŠČINA BI SVETOVALA V BRANJE

Prispevek je nastal ob pregledu kakovostnejše slovenske in prevodne mladinske književnosti, kakor je sodobnim (mladim) bralcem predstavljena v *Priročnikih za branje kakovostnih knjig*, ki jih pripravlja MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo in so dostopni tudi na <http://www.mklj.si/index.php/component/k2/item/451-arhiv-prirocnikov>. Precej misli in predlogov je prispevala tudi mag. Darja Lavrenčič Vrabc, vodja MKL, Pionirske, za kar se ji iskreno zahvaljujem. Prispevek se loteva le proze, ne pa tudi poezije in dramatike.

Katera literarna dela z vsebinskim geslom »revščina« torej najdemo ta hip v *Priročnikih za branje kakovostnih mladinskih knjig* (pred leti so bili to priporočilni sezname mladinskih knjig po temah, zvrsteh in žanrih) iz zadnjih let? To so ljudske pravljice in njihove predelave; dela starejših avtorjev; dela sodobnih avtorjev, ki obravnavajo revščino v preteklosti; dela sodobnih avtorjev, ki obravnavajo pojave revščine v sedanjosti. Nekatera od teh so sprejeta med kánonska besedila v učnem načrtu slovenske osnovne šole.

Prispevek nikakor ni poglobljena analiza, pač pa le predstavitev predvsem tistih del, ki bi jih želela priporočiti mladim bralcem za branje v debatnih krožkih, za pogovore o knjigah, za obšolsko, pristočasno in prostovoljno branje (tudi za bralno značko), ki bi torej mladim bralcem razkrivala razsežnosti revščine (materialne, duhovne ...). Tudi slovenska mladina se danes v realnosti sooča s pojavi revščine. Je morda razlika v tem, kako sodobna slovenska in kako prevodna mladinska književnost obravnava pojave revščine? Zdi se, da ni razlik v obravnavi, je pa res, da prevodna mladinska književnost pogumneje obravnava revščino v vseh njenih pojavnostih. Kot da je v slovenski mladinski književnosti revščina še vedno do neke mere tabu tema.

Kakšen drug mentor branja bi iz istega bralnega gradiva lahko izbral druge knjige. Zato tudi z veseljem pričakujem pripombe na svoj izbor: predlogi bodo morda še večji bralni izziv, morda bodo motivirali za branje druge bralce, morda ...

1 Starejša slovenska mladinska književnost

1.1 V slovenskih ljudskih pravljicah je revščina vsekakor pogosta tema. Letos je izšlo deset pravljic v zbirki *Biserina Čebelica 2013* (Mladinska knjiga) in med njimi jih je vsaj šest, v katerih revščina tako ali drugače določa dogajanje. V pripovedi *Topli potok* gre Janko v gozd po dračje, da bi zakuril ob potoku, v katerem mati tudi pozimi pere perilo. V rezijanski pravljici *Dvanajst ujev* ima mati dvanajst otrok, ki so bosí in lačni, zato se odpravi k dvanajstim ujevem, da bi ji pomagali. Ta pravljica nas obenem opozarja, da je bogat tisti, ki živi v skladu z naravo, z dvanajstimi meseci v letu.

V češki ljudski pravljici *Lonček, kuhaj!* dobi revna deklica v zahvalo za dobroto čudežni lonček, v zgodbi Bena Župančiča *Deček Jarbol* pa se se deček – najbrž zaradi revščine – udinga na ladji in se pred hudobnim kuharjem zateče na vrh jarbola. In če nadaljujemo s pregledom, opazimo, da so v dveh pravljicah poudarjene vrednote, ki so žive v skromnejših življenjskih razmerah: v koroški pripovedki *Hvaležni medved* je skromna (najbrž ne ravno bogata) žena tudi dobra, saj medvedu izdere iz šape trn. V armenski pravljici *Zlata vrtnica* pa princ šele med najrevnejšimi najde modreca, ki mu zna pojasniti, zakaj rožni grm skrrije zlate cvetove, kadar jih princ želi utrgati.

Ob tem naj poudarim, da je glede dostopnosti mladim bralcem imenitno, da nekatere izbrane slovenske ljudske pravljice izhajajo tudi v zbirki knjig Velike slikanice, npr. *Hudičeva volna* (Mladinska knjiga, 2011) in *Od lintverna* (Mladinska knjiga, 2012), obe v priredbi Anje Štefan in z ilustracijami Zvonka Čoha. V obeh pravljicah se mladeniča odpravita zdoma. V prvi fant odide na zahtevo mačehe, a ker je plemenit in dober, je nagrajen; v drugi odide sam od sebe: »V taki revščini in tako slabo živiva. Kaj, ko bi šel po svetu, za kakšnim delom in za srečo – nekaj bi se že našlo zame, da bi na starost malo bolje živela.«

1.2 Revščina je pogosta tema tudi v **sodobnih avtorskih priredbah slovenskih ljudskih pravljic**. Naj omenim samo nekaj najbolj kakovostnih – in kot nalašč – vse izhajajo iz Pomurja: *Ajda in Sam* Jasne Branke Staman z ilustracijami Kristine Krhin (Ajda, IBO Gomboc, 2009), *Škratec* Jasne Branke Staman z ilustracijami Antona Buzetija (Ajda, IBO Gomboc, 2007), *O petelinu Cekinu* Saše Pergar (Ajda, IBO Gomboc, 2008) in *Ignacija in njen angel* Ferija Lainščka (Prešernova družba, 2002). Vse te pravljice sporočajo, da nikakor ni pomembno le bogastvo in da so poleg materialne še različne oblike duhovne revščine, oz. poudarjajo vrednote, ki jih je najti pri revnejših ljudeh morda celo pogosteje kot pri premožnejših.

1.3 Med deli starejših slovenskih avtorjev na temo revščine – zaradi ponatisov in novih izdaj – izstopajo: pravljica Frana Levstika *Kdo je napravil Vidku srajčico*, *Solzice* Prežihovega Voranca in še posebej črtica *Levi devžej* v slikaniški izdaji z ilustracijami Jelke Reichman, *Grivarjevi otroci*, *Pastirci ter Lukec in njegov škorec* Franceta Bevka, *Moje življenje* Ivana Cankarja idr. Omenjam le tista dela, ki so vsa tudi šolska kánonska besedila in tako večkrat prisotna v *Priročnikih za branje kakovostnih knjig*. Ob tem naj izpostavim še zgodbo Miška Kranjca *Kost*, ki je z ilustracijami Sava Sovreta izšla le enkrat v zbirki *Čebelica* (1982). Nanjo me je posebej opozarila Darja Lavrenčič Vrabec; ne le zato, ker je pisatelj Prekmurec in se Oko besede dogaja v Prekmurju, ampak predvsem zaradi izjemne prepričljivi-

vosti »povestice iz prelepih krajev, ki jim pravimo Slovenske gorice, /.../« kjer pa »pozimi /.../ ostane tudi revščina. /.../ Toda otroci zanašajo revščino v šolo. Naj še tako molče o njej, pa vendar povsod udarja na dan, prej ali kasneje, ne da bi učitelj vedel, kaj z njo početi.« Po božiču bogati otrok prinese v razred kost, ki jo potem revni otroci skrivaj med poukom eden za drugim glodajo. Tedaj šele se učiteljica zave, kako težko živijo nekateri njeni učenci:

»Zazdelo se ji je, da bi morala razlagati o nečem čisto drugem, kakor je razlagala doslej: o svetu, o revščini, o bogatih in revežih, o nečem novem ... Ona pa je morala obravnavati predpisano stvarino.«

S svojim pretresljivim sporočilom je zgodba še kako aktualna za sodobni čas.

V nekdanje revne čase sega tudi sodobno delo Darinke Kozinc *Pravili so jim Aleksandrinke* (Educa, Melior, 2008). Govori o slovenskih ženskah (Primorkah), ki so od druge polovice 19. stoletja pa nekako do druge svetovne vojne zaradi revščine in preživljanja svojih družin odhajale v Egipt, zlasti v Aleksandrijo. Ob začetku druge svetovne vojne je bilo v Egiptu okoli 7000 aleksandrink.

2 Sodobna slovenska mladinska književnost

Naša sodobna mladinska književnost se v primerjavi s tujo mladinsko književnostjo pravzaprav zelo malo odziva na pojave revščine. Na tem mestu naj omenim le dela Janje Vidmar, naše najbolj družbeno angažirane pisateljice; revščina je prisotna vsaj v treh njenih delih: *Princeska z napako* (DZS, 1998), *Pleme* (Miš, 2009) in *Kebarie* (Miš, 2010). Tudi v mladinskem romanu Dese Muck *Lažniva Suzi* (Mladinska knjiga, 1997) je nakazano revno socialno okolje, iz katerega izhaja glavna književna oseba, njeno laganje je pravzaprav pogojeno tudi z njim. Dese Muck se dotakne revščine tudi v delu *Anica in velika skrivnost* (Mladinska knjiga, 2004): Anica se namreč sprašuje, zakaj Božiček revnim otrokom prinese manj kot bogatim. Spozna skrivnost božiča, ko skupaj z Jakobom skrivaj obdarujeta revno sošolko Marico in jo neizmerno razveselita. Anica zdaj ve,

»zakaj Božiček ne obdaruje vseh otrok enako. /.../ To stori zaradi nas, drugih, ki imamo vsega dovolj. Da to opazimo. Pa tudi zato, da nam je žal tistih, ki imajo manj od nas, in jim želimo pomagati. Božiček bi samo rad, da bi bili vsi ljudje na svetu dobri.« (Str. 60–61)

Na podoben način se loti revščine Zdravko Duša v zgodbi *Kje so doma dobri možje* (Mladinska knjiga, 2008):

»Deklica Marina in njena mama živita skromno, kar malce odmaknjeno življenje sredi velikega mesta. Decembrskemu nakupovalnemu blišču je vzporedna resničnost novice o revščini, odpuščenih delavcih, ljudeh brez stanovanj, osamljenosti, ki se je Marina zave predvsem kot otrok odsotnega očeta, priseljenca. Znotraj tega prazničnega dogajanja ostaja Marina tako ves čas na njegovem robu: celo Miklavž, Božiček in dedek Mraz se ji nehote razkrivajo kot običajni ljudje z lastnimi problemi. Marina hrepeni po drugačnih vrednotah, še posebej po starševski bližini, ki ji sredi razkričanega potrošništva, ostaja nedosegljiva.«

Tako beremo v zapisu *Pogled na drugo stran* v Priročniku za branje kakovostnih mladinskih knjig 2009.

Vsekakor velja opozoriti tudi na kratko besedilo Marka Simčiča *Čarobni kombi* (Mladinska knjiga, 2003) z ilustracijami Matjaža Schmidta. Nekoč je živel majhen

kombi, ki je neznansko užival v poslušanju zgodbic turistov, ki sta jih prevažala po mestu s starim šoferjem. Toda šofer je umrl, stari kombi pa se je znašel na smetišču. Tam ga je odkril majhen deček iz revne družine, ki ga je obnovil in potem sta on in njegov očka prevažala turiste po mestu. In kombi je spet poslušal zgodbe z vseh koncev sveta. Zgodbica je izšla v drobni knjižici v zbirki Čebelica že pred desetimi leti.

Predlani pa je v zbirki Velike slikanice (Mladinska knjiga, 2011) izšla slikanica Neli Kodrič *Ali te lahko objamem močno* z ilustracijami Damijana Stepančiča. V mesto, kjer živijo čisto običajni ljudje, pride skrivnostni človek, reven berač. S svojo nenavadnostjo takoj vzbudi pozornost odraslih in otrok, ki se spravljajo nadenj, vse dokler se ne zgodi nekaj nepričakovanega: neznanec namreč prosi nepridiprava, ali ga lahko močno objame, kar za vedno spremeni mesto in ljudi v njem. Pripoved, ki spominja tudi na Jezusovo pojavo in poslanstvo, opozarja predvsem na duhovno revščino prebivalcev tega mesta, a seveda ne samo njihovo. In na koncu beračevo ogrinjalo zažari podobno kot Ajdino ogrinjalo v priredbi prekmurske pravljice *Ajda in Sam*.

3 Prevodna mladinska književnost

3.1 Starejša prevodna mladinska književnost

Med prevodnimi tujimi literarnimi deli, ki obravnavajo revščino, so pri nas med kánonska besedila uvrščena vsaj naslednja: češka ljudska pravljica *Lonček, kuhaj!*, Andersenova pravljica *Deklica z vžigalicami*, *Oliver Twist* Charlesa Dickensa, zagotovo tudi klasični otroški roman Ericha Kästnerja *Pikica in Tonček*, ki je doživel prevode v številne tuje jezike, tudi dramatisacije in filmske upodobitve, predlani (2011) pa smo dobili tudi slovenski prevod odlične predelave v strip, ki je v zapisu *Algoritem arene* v Priročniku za branje kakovostnih mladinskih knjig 2012 predstavljen takole:

»Čeprav je bil Kästnerjev roman o kapitalističnem svetu objavljen že leta 1931, pa je obdelana problematika v današnji Sloveniji bolj aktualna kot kdajkoli. Zaposleni ali brezbrizni starši /.../, osamljeni otroci, prepuščeni varuškam ali cesti, brezposelnost, težko dostopno zdravstvo ter nasilje med mladimi so teme, ki jih spremljamo v našem vsakdanu ...«

3.2 Sodobna prevodna mladinska književnost

Iz sodobne tuje mladinske književnosti imamo v slovenščino prevedenih precej kakovostnih del na temo revščine, ki jo obravnavajo v njenih različnih pojavnostih, v različnih dogajalnih krajih in različnih časih. Obenem pa opozarjajo na vrsto temeljnih vrednot, npr. prijateljstvo, sočutje, medsebojno pomoč, pogum, vztrajnost idr. To so besedila različnih zvrsti in žanrov, omenjam le nekaj kakovostnih.

3.2.1 Fantastične pripovedi

Zgodba z naslovom *Dediščina po stricu Rin-Tin-Taju* (Didakta, 2008), prva v nanizanki *Samson & Roberto* Ingvarja Ambjørnsena, je izjemno duhovita, humorna in poučna, prav za današnji čas, saj sporoča, da je revščina lahko izziv in da se

v materialnem pomanjkanju lahko izkažejo druge vrednote. Ob igrivih prigodah ob obnovi podedovanega penziona mimogrede odstira in razlaga družbeno pomembna vprašanja in na videz zapletene pojme, kot je npr. socialna razslojenost.

Roald Dahl v fantastični zgodbi *Čarli in tovarna čokolade* (Mladinska knjiga, 2009) pripoveduje, kako siromašni Čarli obiše tovarno čokolade gospoda Wonke skupaj s skupino otrok, ki so razvajeni in slabo vzgojeni. Nagrado dobi Čarli, najbolj nepokvarjen otrok, in njegova družina se tako reši revščine. Kot v pravljicah je dobro nagrajeno in zlo kaznovano.

3.2.2 Realistične zgodbe, problemski romani

Realistične zgodbe, problemski romani slovenskim (mladim) bralcem osvetljujejo revščino z različnih zornih kotov. V mladinskem romanu Delphine de Vigan *No in jaz* (Mladinska knjiga, 2012) bistra deklica Lou živi ob odtujenih starših, proste popoldneve preživlja na železniški postaji, kjer sreča brezdomko No. O njej napiše seminarsko nalogo, spoprijateljita se in Lou prepriča starše, da jo sprejmejo v družino. Toda revščina vseh oblik je pustila na No tolikšne posledice, da morda ni več zmožna vrnitve v normalnejše življenje.

Brezdomstvo je praviloma povezano z revščino. Podobno namreč tudi Link, glavni junak v romanu *Na hladnem* Roberta Swindellsa (Mladinska knjiga, 1998), zaradi neurejenih družinskih razmer ostane brez doma. Pustiti mora tudi šolo in tako se odpravi v London, kjer naj bi po njegovem neizsolani lažje našli delo, toda žal je kmalu prisiljen beračiti.

Izguba družine in življenje na ulici mladostnike pogosto privedeta do mamil, odvisnosti, nasilja in revščine v vseh oblikah. Med tovrstnimi mladinskimi romani naj omenim delo Margaret Clark *Na novi poti: dnevnik otroka s ceste* (Mladinska knjiga, 1999) in roman *Džank* Melvina Burgessa (Obzorja, 1998) – pravzaprav večino Burgessovih del in tudi drugih prevedenih mladinskih romanov s to tematiko.

Čisto drugačno brezdomstvo pa spoznamo v romanu Maureen Bayless *Pleši z življenjem* (Miš, 2006). V njem mati in hči skupaj živita življenje buskerjev in si kruh služita z igranjem po cestah. Po mamini smrti pa deklica živi v očetovi družini, katere življenjsko vodilo je pravo nasprotje življenjske filozofije buskerjev, ki je 'ples z življenjem', kar pomeni, da je smisel bivanja v spontanem prepuščanju toku, ki te ponese daleč od enoličnosti povprečja in prilagajanja drugim. Bralcu se zastavlja vprašanje, kje je več revščine, v materialno skromnem bohemsko-klateškem življenju ali v na videz udobnem svetu, ki se zgublja v materialnih dobrinah.

Vprašanja, ali denar osrečuje, tudi če si z njim lahko izpolniš neverjetne materialne želje, se na duhovit način loteva roman Corien Botman *Prinčevsko življenje* (Miš, 2009). Ob vprašanju, kaj narediti z nepričakovanim, velikanskim denarnim dobitkom, se izkaže, da kljub obilici denarja in bogatim darilom marsikaj ni 'ta pravo', mdr. tudi šale niso prav smešne.

Sveta odraslih, različno situiranih, od revnejših pa do bogatih, se dotakne tudi mladostniški roman Ive Procházkove *Goli* (Mladinska knjiga, 2011). V njem se prepletajo zgodbe petih najstnikov, ki se deloma skupaj, predvsem pa vsak zase spopadajo z osnovnimi bivanjskimi vprašanji in izgrajevanjem lastne samopodobe, ki jo zahteva integracija v družbeno razslojeno okolje.

Duhovna revščina odraslih, še posebej če gre za dobro situirane ljudi, je lahko naravnost grozljiva. To sporoča npr. knjiga Johna Boyna *Osupljiva zgodba Barna-*

byja Brocketa (Miš, 2013), v kateri sta starša tipična primerka duhovne revščine, nezmožna sprejemati drugačnega otroka, enako tudi vse družine nenavadnih posameznikov, s katerimi se srečuje BB na svoji osupljivi poti.

Roman Roberta Swindellsa *Sramota* (Mladinska knjiga, 2000) prikazuje spet drugačno plat revščine odraslih, drug zorni kot, namreč revno življenje družine v sekti. Toda še hujša je njihova duhovna revščina – v kleti v skrajni bedi skrivajo svojega drugačnega, nič krivega otroka, ki ga imenujejo Sramota.

Prevodna mladinska književnost pa prinaša slovenskim mladim bralcem tudi zgodbe iz revnih okolij v bolj oddaljenih koncih sveta. Tako npr. je simbolična pripoved Michela Bruléja *Deček, ki je želel spati* (Vale-Novak, 2007) predvsem ne-olepšan prikaz sodobne brazilske družbe. Dvanajstletnemu Ninu iz Ria de Janeira po materini smrti ne preostane nič drugega kakor prosjačenje na ulici. V notranjih monologih spremljamo dečkov boj za lastno preživetje: ponižujočo revščino in pomanjkanje, izkoriščanje in izdajstvo odraslih, brezbriznost in moralno pokvarjenost bogatih, predvsem pa nasilnost in individualizem velemesta. V dečkovih blodnjah z Jezusom pripoved morda malo 'spominja' na Andersenovo *Deklico z vžigalicami*, ki v soju gorečih vžigalic zagleda svojo pokojno babico.

Henning Mankell v romanu *Skrivnost ognja* (Učila International, 2004) bralcem približa oddaljeni revni afriški svet z njegovimi posebnostmi in težavami. Sofia je v napadu razbojnikov izgubila del družine, med nedolžno otroško igro pa sestro in obe nogi. Toda ta roman je pozitivno naravnani, saj se za razliko od brazilskega Nina mlada junakinja kljub revščini in številnim nesrečam vendarle prebija k boljšemu življenju.

Podrobnosti iz življenja v podsaharski Afriki upodablja tudi Allan Stratton v pretresljivem romanu *Chandine skrivnosti* (Miš, 2006), v katerem se najstnica bori za to, da bi rešila ljudi, ki jih ima rada. Gre za ganljivo zgodbo o revščini in pogumu, o življenju z resnico, ki jo predstavlja grozljivo ravnanje z žrtvami aidsa.

Prevodna mladinska književnost ne prinaša le zemljepisno, ampak tudi časovno oddaljene svetove revščine. V zgodovinskem romanu *Berlinski zid: Vzhodni Berlin leta 1989* (Ark, 2012) Vanne Vannuccini se trinajstletnici Lene in Anne poučita, kako so živeli otroci v Vzhodnem Berlinu pred padcem zidu. Zgodba s pomočjo ilustracij prikaže vsakdanje – pogosto tudi siromašno – življenje v nekdanji NDR.

Vojna vedno povzroča krute razmere, v katerih se človek bori za golo preživetje. Problemski roman Elizabeth Laird *Košček zemlje* (Grlica, 2005) na izviren način ubesedi dokaj pogosto obdelano temo palestinsko-izraelskih spopadov, in sicer z zgodbo o skupini najstnikov, revnih in lačnih, toda pogumnih, ki jim uspe v nemogočih razmerah pridobiti košček zemlje za igranje nogometa.

Tudi roman Johna Boyna *Deček v črtasti pižami* (Miš, 2007) ne upoveduje le svojkega poguma dveh dečkov v času druge svetovne vojne, devetletnega sina upravitelja taborišča v Auschwitzu in židovskega dečka z druge strani ograje. Simbolna zgodba je tudi opomin duhovni revščini človeštva, ki nenehno povzroča nove vojne.

V sodobnem svetu vojn in vojnih beguncev je veliko revščine. Dotakne se je tudi slikanica Patxi Zubizarreta *Usoa, prišla si kot ptica = Usoa, illegaste por el aire* (Malinc, 2012), simbolična pripoved o afriški deklici, revni posvojenki. Večkulturnost je poudarjena s tem, da je besedilo v slikanici natisnjeno v slovenščini in v izvirnem jeziku, njena posebnost pa je tudi ta, da je slikanica izdelana za dislektike.

Čeprav bi med prevodnimi mladinskimi knjigami veljalo opozoriti še na marsikatero, naj sklenem z omembo naslovniško odprte pripovedi Agnès de Lestrade *Dežela Velike tovarne besed* (Kres, 2009). V svetu, kjer je Beseda ustoličena kot najvišja vrednota dane stvarnosti, je le-ta rezervirana za premožnejše, moč besede pogojuje moč denarja, Besedo je treba kupiti, revnim torej naj ne bi bila dostopna. Toda slikanica na koncu »izpostavi polno in pravo vrednost komunikacije /.../ zunajslikaniškega sveta, ki ji družbena razslojenost ne more do živega: prožnost, gnetljivost, predvsem pa neomejena razpoložljivost besed posameznika oblikuje in vedno znova osvobaja.« (Kristina Picco, *Otrok in knjiga*, 2010, št. 77, str. 114–115). S tem poklonom Besedi in (mladinski) književnosti naj končam ... z besedo, ki je zadnja tudi v omenjeni slikanici: »Še!«

Viri

Slovenska mladinska književnost

France Bevk, 2011: *Grivarjevi otroci; Pastirci*. Spr. beseda Stanko Kotnik. Ljubljana: Mladinska knjiga. 182 str.

France Bevk, 2012: *Lukec in njegov škorec*: roman za otroke. Ilustr. Ančka Gošnik Godec. Spr. besedilo Simona Pulko. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Domače branje Knjiga pred nosom), 111 str.

Ivan Cankar, 2012: *Moje življenje*. Spr. beseda France Dobrovoljc. Ljubljana: Mladinska knjiga. 142 str.

Zdravko Duša, 2008: *Kje so doma dobri možje*. Ilustr. Peter Škerl. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Knjižnica Čebelica; 422), 16 str.

Dvanajst ujevce: rezijanska ljudska pravljica. Ilustr. Ančka Gošnik Godec. Zapis. in prir. Milko Matičetov. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013. (Biserna Čebelica), 15 str.

Hudičeva volna: slovenska ljudska pravljica. Ilustr. Zvonko Čoh. Prir. Anja Štefan. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011. (Velike slikanice), 23 str.

Neli Kodrič, 2011: *Ali te lahko objamem močno?* Ilustr. Damijan Stepančič. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Velike slikanice), 31 str.

Darinka Kozinc, 2008: *Pravili so jim Aleksandrinke*. Ilustr. Anna Törrönen. Spr. beseda Dorica Makuc. Nova Gorica: Educa, Melior 27 str.

Miško Kranjec, 1982: *Kost*. Ilustr. Savo Sovre. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Čebelica, 249), 16 str.

Feri Lainšček, 2002: *Ignacija in njen angel*. Ilustr. Igor Ribič. Ljubljana: Prešernova družba. (Mislice), 26 str.

Fran Levstik, 2011: *Kdo je napravil Vidku srajčico*. Ilustr. Roža Piščanec. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Velike slikanice), 18 str.

Desa Muck, 1997: *Lažniva Suzi*. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Knjigožer), 133 str.

Desa Muck, 2004: *Anica in velika skrivnost*. Ilustr. Ana Košir. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Anica), 64 str.

Od lintverna: slovenska ljudska pravljica. Ilustr. Zvonko Čoh. Prir. Anja Štefan. Povedal Anton Dremelj. Posnel Milko Matičetov. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012. (Velike slikanice), 23 str.

Saša Pergar, 2008: *O petelinu Cekimu*. Ilustr. Anton Buzeti. Prir. Saša Pergar. Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc. (Iz zibelke), 30 str.

Voranc Prežihov, 2003: *Levi devžej*. Ilustr. Jelka Reichman. Ljubljana: Prešernova družba. 26 str.

Voranc Prežihov, 2010: *Solzice*. Spr. beseda Jože Koruza. Ljubljana: Mladinska knjiga. 108 str.

Marko Simčič, 2003: *Čarobni kombi*. Ilustr. Matjaž Schmidt. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Knjižnica Čebelica; 403), 16 str.

Jasna Branka Staman, 2009: *Ajda in Sam*. Ilustr. Kristina Krhin. Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc. (Modri planet), 25 str.

Jasna Branka Staman, 2007: *Škratec*. Ilustr. Anton Buzeti. Po ustnih virih iz Prlekije nap. Branka Jasna Staman. Pesmici nap. Peter Andrej. Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc. (Iz zibelke), 28 str.

Topli potok: slovenska ljudska pripoved. Ilustr. Ive Šubic. Prir. Erna Starovasnik. Ljubljana: Mladinka knjiga, 2013. (Biserina Čebelica), 15 str.

Janja Vidmar, 2010: *Kebarie*. Ilustr. Damijan Stepančič. Dob pri Domžalah: Miš. (Prva zorenja), 145 str.

Janja Vidmar, 2009: *Pleme*. Dob pri Domžalah: Miš. (Bisernice), 222 str.

Janja Vidmar, 1998: *Princeska z napako*. Ljubljana: DZS. (Dober dan, roman!), 211 str.

Prevedena mladinska književnost

Ingvar Ambjornsen, 2008: *Samson & Roberto. 1, Dediščina po stricu Rin-Tin-Taju*. Prev. Marija Zlatnar Moe. Ilustr. Per Dybvig. Radovljica: Didakta. 86 str.

Hans Christian Andersen, 2002: *Deklica z vžigalicami*. Prev. Rudolf Kresal. Ilustr. Petra Preželj. Ljubljana: Keleia. 52 str.

Maureen Bayless, 2006: *Pleši z življenjem*. Prev. Tanja Njivar. Dob pri Domžalah: Miš. (Zorenja), 215 str.

Corien Botman, 2009: *Prinčevsko življenje*. Prev. Katjuša Ručigaj. Dob pri Domžalah: Miš. (Zorenja), 215 str.

John Boyne, 2011: *Deček v črtasti pižami*: pripoved. Prev. Andrea Potočnik. Spr. beseda Danijel Vončina. Dob pri Domžalah: Miš. (Nekoč), 220 str.

John Boyne, 2013: *Osupljiva zgodba Barnabyja Brocketa*. Prev. Jure Potokar. Ilustr. Oliver Jeffers. Dob pri Domžalah: Miš. (Čiv), 269 str.

Michel Brulé, 2007: *Deček, ki je želel spati*. Prev. Radojka Vrančič. Ilustr. Ivan Milutchev. Ljubljana: Vale-Novak. 96 str.

Margaret Clark, 1999: *Na novi poti: dnevnik otroka s ceste*. Prev. Mateja Seliškar. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Odisej), 141 str.

Roald Dahl, 2009: *Čarli in tovarna čokolade*. Prev. Milan Dekleva. Ilustr. Quentin Blake. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Žepnice), 195 str.

Charles Dickens, 1976: *Oliver Twist*, 1. In 2. knjiga. Prev. Oton Župančič. Ilustr. Marijan Amalietti. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Biseri).

Erich Kästner, 2008: *Pikica in Tonček*: roman za mladino. Prev. Mile Klopčič, Tadeja Petrovčič Jerina. Ilustr. Walter Trier. Celje: Društvo Mohorjeva družba, Celjska Mohorjeva družba. 116 str.

Isabel Kreitz, 2011: *Pikica in Tonček*. Prev. Maruša Mugerli Lavrenčič. Ilustr. Isabel Kreitz. Bibl. predh. Erich Kästner. Ljubljana: Mladinska knjiga. 100 str.

- Elizabeth Laird, 2005: *Košček zemlje*. Prev. Karmen Vidmar. Ljubljana: Grlica. (Romani Grlica), 243 str.
- Agnès de Lestrade, 2009: *Dežela Velike tovarne besed*. Prev. Ana Ambrož. Ilustr. Valeria Docampo. Ljubljana: Kres. 34 str.
- Lonček, kuhaj!*: češka ljudska. Prev. Fran Bradač. Ilustr. Dušan Klun. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007. (Knjižnica Čebelica; 418), 16 str.
- Henning Mankell, 2004: *Skrivnost ognja*. Prev. Irena Madric. Tržič: Učila International. 171 str.
- Iva Procházková, 2011: *Goli*. Prev. Irena Samide. Spr. beseda Bojan Dekleva. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Odisej), 292 str.
- Allan Stratton, 2006: *Chandine skrivnosti*. Prev. Andrea Švab. Dob pri Domžalah: Miš. (Zorenja), 252 str.
- Robert Swindells, 1998: *Na hladnem*. Prev. Jakob J. Kenda. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Knjigožer), 141 str.
- Robert Swindells, 2000: *Sramota*. Prev. Jakob J. Kenda. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Odisej), 141 str.
- Vanna Vannuccini, 2012: *Berlinski zid: Vzhodni Berlin leta 1989*. Prev. Teo Šinkovec. Ilustr. Alessandro Baronciani. Izola: Ark. (Zgodovinski roman za otroke; 6), 123 str.
- Delphine de Vigan, 2012: *No in jaz*. Prev. Alenka Moder Saje. Spr. beseda Špela Razpotnik. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Odisej), 303 str.
- Patxi Zubizarreta, 2012: *Usua, prišla si kot ptica = Usua, llegaste por el aire*. Prev. Barbara Pregelj. Ilustr. Elena Odriozola. Medvode: Malinc. 26 str.

Gaja Kos

PLOČNIK *PROTI* KAVČU ALI RABLJENO *PROTI* NOVEMU Revščina v mladinski književnosti s poudarkom na mladinski problemski prozi

Revščina se pojavlja tako v knjigah za najmlajše kot v romanih za mladostnike – predvsem v problemsko naravnanih, kjer so njeni prikazi po pričakovanjih precej bolj radikalni kot v slikanicah. Ni pa v mladinskih romanih prisotna zgolj materialna revščina, pač pa, celo pogosteje, tudi čustvena.

Revščina v (proznih) slikanicah

Najprej beseda o morda nekoliko nejasnem naslovu prispevka; ta seveda nakazuje različne stopnje revščine, kot se pojavljajo v domači in tuji (prevedeni) mladinski književnosti, in sicer od ekstremne revščine do večjega ali manjšega pomanjkanja. Revščina je sicer redkeje centralna tema mladinskih literarnih del